

بررسی سبک گفتاری زنان قزوین بر اساس دو متغیر سن و تحصیلات

واژگان کلیدی

* سبک

* زبان و جنسیت

* زبان زنان

* سن

* تحصیلات

شبنم بشارتی * besharati1982@gmail.com

دانشجوی دکتری زبان شناسی دانشگاه آزاد واحد تاکستان

دکتر سیده نازنین امیر ارجمندی

استادیار دانشگاه آزاد واحد تاکستان

دکتر مرجان طاهری اسکویی

استادیار دانشگاه آزاد واحد تاکستان

چکیده

زبان یک عامل اجتماعی و ارتباط دهنده بین انسانها است. در بین افراد، سبک‌های گفتاری متفاوتی وجود دارد که این تفاوت ناشی از موقعیت و بافتی است که در آن قرار می‌گیرند. هدف پژوهشگران، بررسی سبک گفتاری زنان شهر قزوین در موقعیت‌های مختلف بوده است. آنها در بررسی‌های خود به دنبال آن بوده‌اند که، انواع سبک گفتاری زنان قزوین چیست و چه رابطه‌ای بین سبک گفتاری با سن و تحصیلات زنان شهر قزوین وجود دارد؟ در این مقاله ابتدا مفاهیم کلیدی پژوهش از جمله: سبک، زبان و جنسیت و دلایل پیدایش گونه‌های زبانی - جنسیتی بیان شده و سپس به بررسی دو متغیر سن و تحصیلات و تاثیر آن در سبک گفتاری زنان قزوین پرداخته‌ایم.

۱- مقدمه:

زبان پدیده بسیار پیچیده‌ای است که می‌تواند افراد یک جامعه را به یکدیگر پیوند داده و یک واحد اجتماعی بوجود آورد. در نیمه قرن بیستم با ظهور زبانشناسانی چون لباو^۱ و فیشمن^۲ تأثیر عوامل اجتماعی در ساخت و کاربرد زبان، به طور جدی مورد توجه قرار گرفت. برخی زبان شناسان از جمله فیشمن و هادسن^۳ بین دو اصطلاح جامعه شناسی زبان و زبان شناسی اجتماعی تمایز قائلند. زبان خاص انسان است یا به عبارت دیگر، زبان نوعی رفتار اجتماعی انسان می‌باشد. امروزه زبان شناسی ابعاد وسیعی را در بر می‌گیرد، که یکی از آنها مطالعه زبان اجتماع است. مسأله‌ای که باید در اینجا به آن اشاره کرد، این است که سبک گفتار در جوامع زبانی در بین افراد متفاوت است که این امر به عوامل غیر زبانی همچون سن^۴، تحصیلات^۵، جنسیت^۶ و فرهنگ^۷ مربوط می‌گردد. این تحقیق از این لحاظ دارای اهمیت است، که می‌توان رابطه‌ای میان متغیرهای غیر زبانی سن و تحصیلات در کاربرد زبان در مکالمات روزمره زنان قزوین در چارچوب زبان شناسی اجتماعی برقرار ساخت. این تحقیق رابطه بین سبک گفتاری را با توجه به دو متغیر سن و تحصیلات بررسی می‌کند. در این تحقیق نگرانندگان ابتدا انواع سبک گفتاری را بر اساس نظریه لباو (۱۹۷۲) مطرح کرده، و سپس به بررسی دو متغیر سن و تحصیلات و تأثیر آن در سبک گفتاری زنان قزوین پرداخته‌اند. در این تحقیق جامعه آماری ۱۰۰ نفر از زنان ۲۰ الی ۴۰ سال بوده و با دو متغیر تحصیلات (دانشگاهی و غیردانشگاهی) مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در این پژوهش از روش میدانی و پرسشنامه برای گردآوری داده‌ها از جامعه آماری انتخاب شده است. سوالات مطرح در این مقاله این است که: چه رابطه‌ای بین سبک گفتاری زنان قزوین و سن آنها وجود دارد؟ مسأله زبان و متغیرهای اجتماعی آن، از مسائل بسیار جدید و به روز و مورد توجه جامعه شناسان زبان بوده و بررسی‌های بسیاری در این زمینه در حال انجام شدن است. چارچوب این پژوهش مبنی بر نظریه لباو (۱۹۷۲) می‌باشد.

۲- مفاهیم کلیدی پژوهش

۱-۲ سبک^۱

سبک از جمله عواملی است که به کاربرد زبان در موقعیت‌های اجتماعی گوناگون مربوط می‌گردد. به طور کلی زمانیکه از گونه‌های زبانی متفاوت در موقعیت‌ها و بافت‌های اجتماعی مختلف استفاده می‌شود، در اصطلاح آن را سبک می‌نامند. به طور کلی زبان شناسان بین ۳ تا ۵ سبک برای زبان‌های مختلف قائل شده‌اند. یکی از مشهورترین لایه بندی‌های سبکی مربوط به لباو است. لباو به پنج سبک A و B و C و D و \bar{D} در زبان قائل است. سبک A یا سبک محاوره‌ای^۲، سبکی است که شخص در گفتار روزمره به کار می‌برد. سبک B یا سبک محتاطانه (نیمه رسمی^۳)، سبکی است که شخص در مواجهه با مصاحبه‌گر به کار می‌برد و طبیعی است که در چنین سبکی میزان توجه شخص به گفتار زیاد است. سبک C یا سبک خواندنی^۴، سبکی است که در آن شخص متن را می‌خواند، این سبک معمولاً برای تحقیق روی گوناگونی‌های آوایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بدین ترتیب که پژوهشگر متن را تهیه می‌کند و مؤلفه‌های مورد نظر خود را در آن متن می‌گنجد تا گویشوران با خواندن آنها تنوعات آوایی را منعکس کنند. سبک D و \bar{D} که میزان توجه به گفتار در آنها خیلی بالاست، رسمی‌ترین سبک‌ها هستند. در سبک D افراد با دقت زیاد فهرستی از واژه‌ها^۵ را می‌خوانند (که حاوی واژه‌هایی هستند که به لحاظ گوناگونی آوایی مورد توجه پژوهشگر است) و در سبک \bar{D} که بیشترین میزان توجه به گفتار را می‌توان در آن مشاهده کرد، فهرستی از جفت‌های کمینه واژگانی^۶ خوانده می‌شود و این با تأکید روی تفاوت بین دوگونه یک متغیر زبانی است (لباو ۱۹۷۲، به نقل از مدرسی، ۱۳۶۸: ۱۹۰).

1. style 2. colloquial 3. semi formal 4. reading 5. index verborum 6. minimal pairs word list

۲-۲ زبان و جنسیت

راه‌های متفاوتی برای به کارگیری زبان وجود دارد، اما جزئی از آنها از نظر کاربردی و زیبایی شناختی یا اخلاقی بر سایر راه‌ها برتری دارند. یکی از عوامل غیر زبانی دیگر که بر روی گفتار تاثیر بسیار زیادی دارد، جنسیت است. گفتار زنان در هر جامعه زبانی از گفتار مردان متمایز است. زنان نسبت به رفتار زبانی خود، از حساسیت بیشتری نسبت به مردان برخوردارند و از صورتهایی که اعتبار اجتماعی پائینی دارند، کمتر استفاده می‌کنند. زنان سعی در کاربرد ویژگی‌های زبانی معتبر داشته و به سبب نقشی که در آموزش زبان به فرزندان خود دارند، این ویژگی‌ها را به آنان منتقل می‌نمایند. اغلب تفاوت‌های جنسیت بنیاد زبانی در حوزه واژگان است. زنان از دشنام و واژگان منفی دوری می‌کنند. زنان در مسیر اصلی حرکت کرده و به انحراف کشیده نمی‌شوند. مردان صفاتی چون با استعداد^۱ و الهی^۲ را به کار برده و خانمها صفاتی چون قشنگ^۳ و دلپسند^۴ رابه کار می‌برند (یول^۵، ۱۹۹۶: ۲۰-۲۱).

۲-۲-۱ زبان زنان^۶

قبایل بسیاری (از جمله قبایل کارائیب^۷) در Small Antilles اعتقاد دارند، که زنان و مردان به زبانهای مختلفی صحبت می‌کنند یا به لهجه‌های متفاوتی تکلم دارند. لیکاف^۸ به زبان زنانه اعتقاد دارد. به اعتقاد وی تفاوت زبانی زن و مرد در سه زمینه واژگان، نحو و تلفظ است. وی مشخصاتی را برای گفتار زنان بیان می‌کند، که در زیر به آنها اشاره می‌کنیم.

۱- واژه‌هایی که مورد استفاده زنان می‌باشد در حوزه علائق آنها قرار دارد مانند: گردگیری،

و...

۲- استفاده از کلماتی چون slick (جذاب)، cute (بامزه) از دیگر ویژگی‌های زبانی زنان است، اما مردان از صفاتی که نشانگر قدرت است چون cool (باحال، معرکه) استفاده می‌کنند.

1. Brilliant 2. divine 3. pretty 4. nice 5. Yule, G. 6. Women Language 7. Caribs 8. Lake off, R.

۳- زنان همواره جمله های خبری را با حالت پرسشی و آهنگ خیزان به کار می برند.

The food is very delicious? isn't it?

۴- زنان در گفتارشان از (تردید نماها)^۱ استفاده می کنند. عباراتی چون well (خوب) ، you know (می دونی)، I think (فکر کنم) این حس را به وجود می آورد که گوینده با اطمینان کامل صحبت نمی کند.

۵- استفاده زنان از قیده های کثرت چون (So) بسیار است.

۶- گفتار زنان نسبت به گفتار مردان بسیار مؤدبانه تر است. بدین ترتیب که زنان از واژه های زننده یا خشن استفاده نمی کنند و از کلمات خوشایند و مناسب استفاده می کنند (لیکاف، ۱۹۷۳: ۵۱-۵۶).

۳-۲ گوناگونی^۲ های زبانی

از جمله عوامل گوناگونی های زبانی می توان به موارد زیر اشاره کرد: منطقه جغرافیایی، طبقه اجتماعی، جنسیت، قومیت، سن، سبک و تحصیلات. جامعه شناس زبان جامعه زبانی را شبکه درهم تنیده و پیچیده ای از تبادلات زبانی می داند که اعضاء آن دانش و نگرشی مشترک درباره الگوهای کاربردی زبان خود و دیگر اعضاء این شبکه دارند (ضیاء حسینی، ۱۳۸۸: ۲۰۷). فرامکین^۳ و رادمن^۴ (۱۹۷۴) عقاید خود را درباره گوناگونی زبان چنین بیان می کنند: که هر فردی دارای گونه زبانی خاص خود می باشد که ویژگی های زبانی او را منعکس می نماید. هر زبان دارای گونه های فردی، محلی و اجتماعی متفاوتی است. هر فرد با توجه به منطقه خاص جغرافیایی که در آن متولد شده و رشد یافته، ممکن است ویژگی های زبانی متفاوتی داشته باشد. در یک منطقه معین، عوامل اجتماعی نیز به نوبه خود سبب بوجود آمدن تنوعاتی می گردند که در چارچوب هر یک از گویش ها یا لهجه های جغرافیایی گونه های اجتماعی نیز مطرح می شود که باید مورد بررسی قرار گیرند.

1. hedges 2. variety 3. Fromkin, V. 4. Rodman, R.

۱-۳-۲ متغیر تحصیلات

از جمله عوامل گوناگونی‌های زبانی متغیر تحصیلات می باشد. نحوه گفتار و رفتار زبانی افراد در یک جامعه مطابق درجه تحصیلات آنها تشخیص داده می شود.

افرادی که از تحصیلات بالایی برخوردارند در گونه زبانی خود از رسمی‌ترین سبک و از گستردگی امکانات گفتاری استفاده می کنند و قادرند در موقعیت های مختلف گونه زبانی مناسبی را به کار برند. تحصیلات، به خوبی می تواند منش اجتماعی را در یک فرد نشان دهد. به هر میزان که گفتگو رسمی تر باشد به همان اندازه دقت و توجه بیشتری به گفتار می شود و در نتیجه سبک گفتار با سطح گفتگوی تحصیل کرده های جامعه تطابق بیشتری می یابد. سبک گفتگو تحت تأثیر شدید تحصیلات است. در اینجا پژوهشگران لازم می دانند که به نظریه لباو اشاره کنند: در پژوهش جامعه انگلیسی زبان نیویورک به بررسی تبدیل /t/ به /θ/ و همچنین تلفظ /I/ پس از واکه پرداخته شده است. به کارگیری /t/ به جای /θ/ در واژه های /thing/ و /through/ فاقد اعتبار اجتماعی در گفتار اقشار پایین، متوسط و بالا می باشد. در حالیکه وقوع تلفظ /θ/ که ویژگی معتبر است؛ خاص اقشار بالای جامعه می باشد. در همین بررسی به کارگیری /I/ پس از واکه در واژه ای مانند *caI* به عنوان یک ویژگی معتبر زبانی توسط قشر اجتماعی بالا به کار می رود. نه تنها تعلق افراد به یک طبقه اجتماعی بلکه واقعیت اجتماعی چون تقلید و تمایل به تشابه برای راه رفتن به طبقات بالای اجتماع موجب تنوعات زبانی شده و میزان به کارگیری /I/ پس از واکه پرداخته شده است. در طبقه متوسط پائین در سبک رسمی گفتار از طبقه بالای اجتماعی پیشی می گیرد، چون می خواهند خود را به طبقه اجتماعی بالا نزدیک کنند و آنها به طور افراطی به کاربرد صورت های معتبر و به گفته لباو "تصحیح افراطی" می پردازند (مدرسی، ۱۳۶۸: ۱۹۹).

۲-۳-۲ متغیر سن

عامل مهم دیگر در پیدایش گوناگونی ها و تنوعات زبانی در سطح یک جامعه سن می باشد که جنبه بیولوژیک^۳ دارد. در سطح یک جامعه افراد در سنین مختلف، الگوهای رفتاری متفاوتی دارند. بنابراین ارتباط متغیرهای زبانی و متغیر سن را باید از دو جنبه یعنی درجه بندی سنی و نسل مورد بررسی قرار دهیم. زبان گروه های سنی متفاوت، با هم فرق دارد.

تعلق به هر گروه سنی، گرایش‌هایی ایجاد کرده که او را از گروه سنی دیگر جدا می‌سازد. در بین نوجوانان رفتارهای مغایر هنجارهای جامعه از جمله رفتارهای زبانی رواج دارد. در سنین کمتر صورتهای غیر معتبر بیشتر از بزرگسالان می‌باشد.

حاجی کاظمی (۱۳۸۳)، معتقد است هر فرد در طول دوران زندگی خود حداقل سه مرحله مختلف را که از نظر زبان شناسی دارای اهمیت است، طی می‌کند: ۱- دوران کودکی و سنین اولیه زندگی که قواعد و واژگان پایه زبان را می‌آموزد، سپس ۲- دوران نوجوانی و جوانی و سرانجام ۳- مرحله بزرگسالی، که در دوران بزرگسالی فرد از لحاظ رفتار زبانی به الگوهای ثابت تری نسبت به مراحل قبلی زندگی خود دست می‌یابد. پژوهش‌ها نشان داده که سنین نوجوانی و جوانی بیشتر تمایل به استفاده از صورتهای غیر معتبر زبانی می‌باشد.

جامعه آماری این پژوهش ۱۰۰ نفر از زنان قزوین هستند، که ۵۰ نفر دارای تحصیلات دانشگاهی و ۵۰ نفر دیگر، دارای تحصیلات غیردانشگاهی و همچنین نیمی از آنها دارای سن ۲۰ تا ۳۰ سال و نیمی دیگر ۳۱ تا ۴۰ ساله می‌باشند.

جدول ۱ تحصیلات جامعه آماری

درصد	تحصیلات
۵۰	دیپلم
۳۲	لیسانس
۱۵	فوق لیسانس
۳	دکتری
۱۰۰	جمع

۵۰ درصد نمونه دارای مدرک دیپلم، ۳۲ درصد لیسانس، ۱۵ درصد فوق لیسانس و ۳ درصد دکتری بوده اند. در این تحقیق پژوهشگران پرسشنامه‌ای با ۱۰ سوال و با توجه به ۵ کارگفت زیر را مطرح کرده‌اند: دعوت، تعارف، درخواست، عذرخواهی و خداحافظی. برای هر کارگفت دو پرسش در نظر گرفته شده و پاسخ پرسش‌ها از (الف تا د) است که سبک را می‌سنجد و این سبک‌ها به ترتیب رسمی محترمانه، رسمی عادی، محتاطانه و محاوره‌ای می‌باشند. در این پژوهش پس از مطرح ساختن پرسشنامه و گرفتن آمار مورد نظر در ارتباط با تک تک کارگفت‌ها، به این نتایج دست یافتیم، که در مورد کارگفت دعوت، افراد از سبک محتاطانه، در مورد کارگفت‌های تعارف و خداحافظی از سبک رسمی عادی، و در مورد درخواست و عذرخواهی از سبک رسمی محترمانه بیشتر از سایر موارد استفاده کرده‌اند.

۳ - رابطه سبک گفتاری و سن زنان قزوین

در این پژوهش مقیاس اسمی (متغیر مقوله‌ای) در سبک گفتاری رسمی محترمانه، رسمی عادی، محتاطانه و محاوره‌ای می‌باشد. پس از تحلیل داده‌ها، رابطه دو متغیر سبک گفتار و سن مشخص شد که آنرا در جدول ۲ نشان می‌دهیم

جدول ۲ جدول توافقی سن و سبک گفتاری

سبک گفتاری					
جمع	د محواره ای	ج محتاطانه	ب رسمی عادی	الف رسمی محترمانه	
۵۰۰	۷۱	۸۸	۱۴۵	۱۹۶	سن از ۲۰ تا ۳۰ سال
۵۰۰	۷۲	۹۰	۱۷۰	۱۶۸	از ۳۱ تا ۴۰ سال
۱۰۰۰	۱۴۳	۱۷۸	۳۱۵	۳۶۴	جمع

I. categorical variable

جهت انجام این پژوهش، جامعه آماری ۱۰۰ نفر بودند که هرکدام به ۱۰ پرسش موجود در پرسشنامه پاسخ داده و تعداد ۱۰۰۰ پاسخ را به وجود آورده‌اند. همانطور که در جدول ۲ با توجه به ارقام و داده‌ها مشاهده می‌شود، زنان جوان سنین (۲۰-۳۰) سال از سبک رسمی محترمانه بیشتر و از سبک محاوره‌ای کمتر استفاده می‌کنند و زنان سنین (۳۱-۴۰) سال از سبک رسمی عادی و سپس رسمی محترمانه بیشتر و از سبک محاوره ای کمتر استفاده می‌کنند.

نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در این بخش نشان می‌دهد که هر دو گروه سنی تمایل به کاربرد سبک رسمی (محترمانه و عادی) دارند و از سبک محاوره‌ای کمتر استفاده می‌کنند و با افزایش سن زنان شهر قزوین کاربرد سبک رسمی تر و مودبانه‌تر بیشتر نمی‌شود.

۳- رابطه سبک گفتاری و تحصیلات زنان قزوین

جدول ۳ جدول توافقی تحصیلات و سبک گفتاری

		سبک گفتاری					
		د	ج	ب	الف		
		محاوره ای	محتاطانه	رسمی عادی	رسمی محترمانه		
جمع	جمع						
۵۰۰	۷۹	۹۱	۱۵۳	۱۷۷	دانشگاهی	تحصیلات	
۵۰۰	۷۳	۷۸	۱۶۲	۱۸۷	غیردانشگاهی		
۱۰۰۰	۱۵۲	۱۶۹	۳۱۵	۳۶۴	جمع		

به دلیل آنکه سبک گفتاری دارای مقیاس اسمی (متغیر مقوله ای) و تحصیلات نیز مقوله‌ای شده است، برای بیان رابطه این دو متغیر جدول توافقی این دو به صورت جدول ۳ ارائه می‌شود:

همانطور که گفته شد جهت انجام این پژوهش، جامعه آماری ۱۰۰ نفره هرکدام به ۱۰ پرسش پاسخ داده و تعداد ۱۰۰۰ پاسخ را به وجود آورده‌اند. در این جدول با توجه به ارقام و داده‌ها اینگونه مشاهده شد که افراد گروه دانشگاهی و غیر دانشگاهی هر دو از سبک رسمی محترمانه بیشتر و از سبک محاوره‌ای کمتر استفاده می‌کنند، تنها با این تفاوت که گروه غیر دانشگاهی بیشتر از گروه دانشگاهی از سبک رسمی محترمانه و سپس رسمی عادی و کمتر از سبک محاوره‌ای استفاده کرده‌اند. پس نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در این قسمت نشان می‌دهد که هر دو گروه دانشگاهی و غیر دانشگاهی تمایل به کاربرد سبک رسمی محترمانه دارند، یعنی با کاهش تحصیلات زنان شهر قزوین کاربرد سبک رسمی تر و مودبانه تر کمتر نمی‌شود.

۵- رابطه سبک گفتاری و انواع کارگفت‌های زنان شهر قزوین

نگارندگان ضمن انجام این پژوهش به نتیجه دیگری نیز دست یافتند و آن ارتباط بین انواع کارگفت‌ها و سبک‌های گفتاری است. بر اساس سوالات مطرح شده در پرسشنامه هر دو سوال مربوط به یک کارگفت بود. پس از تحلیل داده‌ها رابطه میان کارگفت‌ها و سبک‌های گفتاری مشاهده شد که آنرا در جدول ۴ ارائه می‌دهیم.

جدول ۴ جدول توافقی کارگفت‌ها و سبک گفتاری

الف رسمی محترمانه	ب رسمی عادی	ج محتاطانه	د محاوره ای	جمع	
۴۶	۴۳	۷۵	۳۶	۲۰۰	دعوت
۴۴	۸۰	۳۵	۴۱	۲۰۰	تعارف
۱۰۷	۷۴	۸	۱۱	۲۰۰	درخواست
۱۴۰	۲۹	۲۴	۷	۲۰۰	عذرخواهی
۲۴	۸۰	۳۹	۵۷	۲۰۰	خداحافظی
۳۶۴	۳۱۶	۱۷۸	۱۴۲	۱۰۰۰	جمع

با توجه به جدول ۴، برای دعوت بیشتر از سبک محتاطانه، برای تعارف و خداحافظی بیشتر از سبک رسمی عادی، برای درخواست و عذرخواهی بیشتر از سبک رسمی محترمانه استفاده شده است.

۶- نتیجه گیری

پس از بررسی‌های لازم و مطرح ساختن تاثیر سبک گفتاری زنان قزوینی بر اساس دو متغیر سن و تحصیلات، به این نتیجه می‌توان رسید که با توجه به دو گروه سنی (۲۰-۳۰) و (۳۱-۴۰) سال، زنان گروه سنی کمتر (۲۰-۳۰) تمایل بیشتری به کاربرد سبک رسمی محترمانه و سپس سبک رسمی عادی دارند. گروه (۳۱-۴۰) سال تمایل بیشتری به کاربرد سبک رسمی عادی و سپس سبک رسمی محترمانه دارند. در نتیجه با افزایش سن زنان شهر قزوین گفتار آنها رسمی‌تر نمی‌شود بلکه تمایل به استفاده از سبک محاوره‌ای بیشتر می‌شود. با توجه به گروه تحصیلی (دانشگاهی و غیر دانشگاهی)، افراد هر دو گروه سبک رسمی محترمانه را برگزیدند به طور کلی، زنان شهر قزوین سبک گفتار رسمی دارند، که این آمار در سبک رسمی محترمانه بیشتر بوده و حتی کاربرد این سبک در بین غیر دانشگاهیان از افراد تحصیلکرده دانشگاهی بیشتر می‌باشد. این امر می‌تواند دلیل بر آن باشد که شاید آنها می‌خواهند به این طریق گفتار خود را به سطح افراد تحصیل کرده دانشگاهی برسانند، گفتار خود را ادبی‌تر و رسمی‌تر جلوه دهند.

منابع

- بابائی، غ. ۱۳۸۹. "تاثیر متغیرهای اجتماعی سن، تحصیلات و جنسیت بر کاربرد تکواژگونه‌های مختلف، پسوند اسم ساز/لوخ/در زبان ترکی (گوش کبودرآهنگی)"، پایان نامه کارشناسی ارشد، زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تاکستان.
- باطنی، م. ۱۳۵۵. چهار گفتار درباره زبان، تهران: نشر آگاه.
- _____. ۱۳۷۱. پیرامون زبان و زبان شناسی، تهران: نشر آگاه.
- حاجی کاظمی، ن. ۱۳۸۳. "بررسی رعایت ادب در کنشهای بیانی زبان فارسی از دیدگاه زبان فارسی"، پایان نامه کارشناسی ارشد، زبان شناسی همگانی.
- ساموورا، لاری، ای پورتر، ریچارد و لیزا استفانی. ۱۳۷۹. ارتباط بین فرهنگها، ترجمه غلامرضا کیانی و اکبر میرحسینی، اصفهان، انتشارات باز.
- سجودی، ف. ۱۳۸۵. بررسی کارکردهای متنی و ارتباطی تبلیغاتی بازرگانی رادیویی، مجله زبان و زبانشناسی، ش چهارم، تهران.
- شاه ناصری، ش. ۱۳۸۱. "بررسی هنجارهای واژگانی در تعاملات دختران نوجوان"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- صفوی، ک. ۱۳۸۳. درآمدی بر معنی شناسی، پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، زبان و ادبیات، انتشارات سوره مهر.
- ضیاء حسینی، م. ۱۳۸۸. مبانی زبان شناسی، تهران: انتشارات رهنما.
- طباطبائی، م. ۱۳۷۶. درآمدی بر زبان و جامعه، ترجمه پیتر ترادگیل، تهران: نشر آگاه.
- عبایی، م. ۱۳۸۶. "بررسی سبک گفتاری زنان تهرانی بر اساس دو متغیر سن و تحصیلات"، پایان نامه کارشناسی ارشد، زبان شناسی همگانی، دانشگاه تهران.
- عسگری، م. ۱۳۷۵. "تفاوت لفظی زنان و مردان در فارسی تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، زبان شناسی همگانی، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- کشاورز، م. ح. ۱۳۷۱. "انتخاب صورتهای خطاب در فارسی تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، زبان شناسی همگانی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

محمدی، ز. ۱۳۸۹. " بررسی تاثیر سبک اداری بانکی (واژگان، اصطلاحات و ساختار) به گونه زبانی کارمندان بانک (بر حسب جنس، تحصیلات و سابقه خدمت"، پایان نامه کارشناسی ارشد، زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران.

مدرسی، ی. ۱۳۶۸. *درآمدی بر جامعه شناسی زبان*، تهران: موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.

همایون، ه. ۱۳۷۹. *واژه نامه زبان شناسی و علوم وابسته*، چاپ اول، ویرایش دوم، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- Bain Bridge, E.O.(1994), *Sex differences*, The Encyclopedia of Language and Linguistics, Pergamon Press
- Cameron, D.(1996), "*The language-gender interface: resisting co-operation*" in Rethinking ed. V.Bergvall, J.Bing and A.freed, London: Longman, 31-53
- Coats, J.(1993), *Women, Men and Language*, London: Longman
- Fromkin, V. & Rodman, R. (1974), *An Introduction to Language*. 3rd ed, New York: Holt, Rinehart and Winston
- Hudson, R.A. (1980), *Sociolinguistics*, London: Cambridge University Press
- _____. (1996), *Sociolinguistics*, 2nd ed, Cambridge: Cambridge University Press
- Jespersen, O. (1992), *The Woman's ins*, Cameron (eds), 225-241
- Labov, W. (1966), "The social stratification of English", New York and Washington D.C: center for applied Linguistic
- _____. (1966-2006), *The social Stratification of /r/ in New York City*: Labov department store study revisited, Patrick-Andre Mather, Universidad de Puerto Rico
- _____. (1972), "*Sociolinguistic Patterns*", In Coupland, N and A, Jaworski (1997), eds, *Sociolinguistics: A reader and course book*, London: Mac Millan Press 23-38

Lakeoff, R. (1973), *Language and Women's Place*, Department of Linguistics, University of California, Berkeley, Cambridge University Press

<http://www.Jstor.org>

Richard, J.C. (1995), "Dictionary of Language and Applied Linguistic", London: Longman

Sapir, E. (1961), *Male and Female Forms of Speech in Yana*, Language, 5

Tanasoulas, D. (1999), *Why can't Woman Be Like a Man*

<http://www.telfl.net/articles/Language.htm>

Trudgill, P. (1974), *Sociolinguistics, An Introduction to Language and Society*, Harmond Swooth: Penguin

Yeganeh, A. (1374), *Gender, Age, Politeness*, Iran, Isfahan, University Press

Yule, G. (1996), "The study of Language" 2nd ed, Oxford University Press